

1. Anton J. Pauli's Veritas
Christiane Religionis,
Hale, 1718.
2. Diff. de Insigni
Harmonia Fidei que iusti-
ficat, et fidei quatenus
justificare dicitur, Hale, 1723
3. Barth. J. Joh. Henr. J. Diff.
de docta in theologia Ignoran-
tia, Argentorati, 1717.
4. Baumgarthen J. Sigism. Jac. J.
Diff. de Limitibus in concili-
anda Rationi Doctrina
revelata observandis, Hale
1751.

14
DE
METHODO
DEMONSTRANDI
MATHEMATICA,
AD RES THEOLOGICAS NON APPLICANDA

DISSERTATIO POSTERIOR,

QVAM,
DIVINIS AVSPICIIS
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE REGIO ATQVE ELECTORAT.
SAXON. HEREDE, ETC. ETC.

DN. FRIDERICO AVGVSTO,
INDVLTV AMPLISSIMI ORDINIS PHILOSOPHICI
PRAESIDE

M. FRIDERICO IACOBO
FIRNHABERO,
VVERTHEMIO-FRANCO,

DIE XI. DECEMBR. MDCCXV,
PVBLICE DEFENDET

RESPONDENS
GEORG CHRISTOPH. SEYBOLD,
OERINGA-FRANCVS, TH. ET PHIL. STVD.

VVITEMBERGAE, LITERIS SAMVELIS KREVSIGII.

DE
METHODO DEMONSTRANDI
MATHEMATICA,
AD RES THEOLOGICAS NON APPLICANDA
IN SPECIE

DISSERTATIO POSTERIOR

APHORISMVS. I.

Cum in priori disputatione euictum fuerit, differre seriem seu dispositionem Mathematicam, ab ipsa methodo demonstrandi Mathematica, facile quidem largimur, probationes rerum sacrarum ordine et more Mathematicorum institui posse, licet istum, rebus sacris neque accommodatum, neque tam proficuum uideamus quam nonnulli sibi persuadent, ut adeo iis qui eodem uti uoluerint, summa cura atque circumspectione opus sit, ne sacris literis quid aduersum committant.

Explicatio.

Ari in rebus sacris demonstrationes, exemplo ipsius Christi, et Apostolorum, passim sacro in codice unum ex altero colligentium satis manifestum est. Ita enim DEVS ea quae nobis reuelare constituit, ordinauit, ut alia tam clare proposita deprehenderemus, ut citra ullam deductionem, uel ob solam assertionem diuinam accipi possint: Quaedam uero, nonnisi per *diuinos*, et iustam demum consequentiam intelligi debeant. Quod inde factum esse autumo, quia uoluntas diuina directa est ad creaturas intellectu aequae ac sensu-

ſenſibus praeditas, qui adeo praeter facultatem audiendi et legendi, pollerent etiam uiſquadam unum ex altero colligendi; Habere itaque debebamus, quibus et diuina bonitas praedicaretur, ſapientiaque adoraretur, et humana induſtria exerceretur.

§. II. Quapropter omnino laudabile, et uoluntati diuinae conforme, imo etiam neceſſarium eſt, eorum ſtudio, qui circa diuina ita uerſantur, ut iſta ex Scripturis ceu fonte rerum ſacrarum uberrimo ſtudioſe eruant, erutas firmis et probatis rationibus ſtabiliant, unumque ex altero ſolide deducant et inter ſe conferant. Sic enim ueritates ſacras mirifice comprobari, inſultus hoſtium egregie repelli, et conſcientias utiliter confirmari poſſe, palam eſt. Conf. inter alios, qui de analogia fidei ſcripſerunt, quam a quorundam obiectionibus, in peculiari diſputatione uindicauit S. R. D. D. *Wernsdorſius* Patronus ac Praec. meus aeternum uenerandus.

§. III. Sicut uero parum intereſt, quo ordine demum, quae diſpoſitione, demonſtrationes ſacras adornare uolueris dummodo neceſſarium nexum extremorum firmiter et ſufficienter oſtendant; Ita eas, ſi libuerit, Mathematicorum quoque more inſtitui poſſe, nulli dubitamus. Occurrunt enim in rebus diuiniſſimis aeque ac in aliis, quae per demonſtrationem probantur, ſubiecta cum ſuis proprietatibus affectionibusque, definitiones cum ſuis definitis, cauſae cum ſuis effectis, principia cum ſuis principiatis, quae in ipſa demonſtratione facile ita diſponi poterant, ut more Mathematico primo ponantur definitiones ſacrorum, hiſ iungantur diuiſiones, ex quibus dein ſtruantur quaedam principia, quae ſunt inſtar axiomatum, et theorematum; ceu huius rei in doctrina de S. Coena recentiſſime ſpecimen aliquod dedit *Io. Conrad. Schwarzius* Prof. Gymnaſii Coburgeniſis Clariffimus, in *Miſcell. Theol.*

§. IV. Ex cuius exemplo tamen ſimul apparet, tum demum recte ac ſalutariter hunc ordinem in demonſtrandis rebus ſanctioribus adhiberi, quando omnes conceptus noſtros, ſcripturis unice conformamus, ut nihil quicquam aliter definiamus

finiamus, quam istud scriptura proponit, nec quicquam pro dignitate aut principio agnoscamus, nisi quod in scripturis clarissime contineatur, nihil denique affirmemus, uel nege-
mus, nisi quod menti Spiritus S. uel conueniat uel aduerse-
tur. Quae quidem omnia eo sollicitius obseruanda sunt, quo
periculosior alias iste modus euaderet. Solent enim qui or-
dine isto utuntur, ex una saepe propositione, innumeras
alias deducere. Hinc si in uno a mente Spiritus S. aberraueris
in infinitos ut delabaris errores periculum est.

§. V. Quod ipsum causae est, ut ordinem istum rebus
sacris nec usque adeo proficuum esse arbitrer. Admodum enim
procliuis est mens humana in errores, praesertim in diuinis,
quippe a quibus natura sua abhorret. Quare tutissimum erit,
si in his quam simplicissime uersetur, imprimis, cum et ordo
mathematicus (2.) sacris parum accommodatus uideatur, quod
tamen de necessitate bonae methodi est. Supra enim obseruau-
imus, requiri ad eandem distinctas et adaequatas obiectorum
ideas, easque *reales* et *geneticas*. At de rebus sacris claros quidem
conceptus beneficio luminis scripturae nobis formare possu-
mus, neutiquam uero tam euidentes et adaequatos, sicut Ma-
thematicus de rebus mathematicis fouet. Vnde nec menti
et sensibus euidenter, unum ex altero deduci probarique po-
terit, sicut in Mathematicis. Accedit (3.) quod in sacris ut
sacris, cum prorsus ineuidencia sint secundum euidentiam ra-
tionis, omnis uis probandi tandem recurrat in genuinum
sacrarum literarum sensum, hunc uero ordine geometri-
co uel confirmare uel uindicare si contendas, prolixis ni-
mis ambagibus utendum esset. Id quod (4.) de Me-
thodo ista generatim obseruamus, scilicet eam uix ac ne uix
quidem, sine taediosa prolixitate adhiberi posse. Nam ut in
sequentibus nihil dicatur, quod ex anterioribus non probe-
tur, ubi paulo maior rerum consideranda est copia, ingenti
circuitu, ut principia necessaria colligantur, utendum neces-
sario est, sicut bene monet Clericus in Logica p. 178. Cum

quo (5.) et illud adiicimus, ordinem istum, hac ratione iis, qui ei non aduenere, tantum duriorem difficilioremque euasurum esse. Quid ergo opus est, ut huic praecise methodo in demonstrandis sacris insistamus, cum alii, aliis modis eadem hactenus haud infeliciter probauerint? Neque uis demonstrationis, in dispositionem certam definitionum et principiorum, sed in ostensionem nexus utrorumque extremorum redit.

APHORISMVS II.

Qua ipsam demonstrationem uero uel methodum demonstrandi Mathematicam nobis uidetur, eadem res sacras ut sacras nullo modo indigere. Nituntur enim propriis suis concludendi rationibus, longe firmitioribus certioribusque, quam ex Mathematicis unquam expectari poterant.

Explicatio.

§. I. Istud quod in demonstrationibus Mathematicis tanti aestimamus, est summa euidencia humana, quae fundatur in clarissima perceptione sensuum et rationis, sicut in Disputationis prioris Aphorismo II. pluribus ostendimus.

§. II. Sufficit ista euidencia ad denominationem Demonstrationis Mathematicae, quamuis ei specialior adhuc accedat denominandi ratio, quando ex ipsis etiam rationibus et argumentis Mathematicis progreditur.

§. III. Res sacras uero ut sacras appello, quae non tantum ratione obiecti, sed et principii sui sacrae sunt, seu quae tantum, prouti reuelatae sunt, considerantur. Non enim res sacrae omnes, unius eiusdemque indolis sunt, sed ita differunt, ut quaedam non nisi ex reuelatione hauriri possint, adeoque ob eam solam accipiendae sint. Quo spectant in uniuersum omnia mysteria sanctissimae fidei nostrae, quae propterea in oppositione ad alias, purae et nat'

ἐξ ὧν

ἐξ ὧν *sacrae* audiunt: Quaedam uero ex scripturis ita cognoscuntur, ut et aliunde, idque uel ex *ratione* uel ex *experientia*, licet non tam plene ac perfecte, intelligi possint. Ad quae referendae sunt doctrinae de DEI *existentia*, *essentia*, *aliisque quae Theologia Naturalis* pertractat, ut et res historicae, chronologicae, geographicae, et genealogicae. Quemadmodum huic rerum sacrarum classi, etiam suo modo accensere poterat, ueritates de sanctitate, ueracitate, et diuinitate scripturae, ceu principii demonstrationum sacrarum. Nam et has, beneficio luminis naturae satis probaliter euinci posse, ex instituto ostenderunt Grotius, Mornaeus, Pascalius, Halius, Stillingfleetius, Limborchius, Abbadie, aliique scriptores ueritatis religionis Christianae, cum grano salis tamen legendi. Et haec omnes in relatione ad res sacras pure sic dictas, uocantur *mixtae*, quia et beneficio *luminis naturae* et *reuelationis* intelligi possunt, ac proinde ueritatibus sacris, ut facris in tantum adscribendae sunt, in quantum ex scripturis percipiuntur.

§. IV. Hoc sensu de iis aequae ac puris praedicamus, eas, ut confirmentur, non opus habere demonstrationibus mathematicis. Nituntur enim propria sua, eaque satis firma et sufficienti concludendi ratione, quae in distinctione ad alias, optimo iure *eminentior* quaedam appellari poterat. Haec ultimato se resoluit in auctoritatem, DEI dicentis infallibilem, et tum *demum aliquid* uerum, uel falsum esse praedicat, quando firmiter demonstratum est, DEVM *illud ita* reuelasse. Sic DEVM esse trinunum, Christum esse DEVM et hominem, mundum sex diebus factum esse, quam firmissime exinde demonstro, quia DEVS dixit, tres esse in coelo testes, *λογον* esse carnem factum, Creatorem omnia sex dierum spatio produxisse. Nam auctoritas DEI dicentis, non minus certam ueritatis praebet rationem, imo maiorem, quam alia quaeque certissima et clarissima. Neque necessarium est, ut omnis demonstratio praecise
uel

uel ex causis, uel ex effectibus procedat; cum quid obstat, quo minus et ex alia quauis euidenti, certa, et necessaria ratione suscipi possit, non uideam, etiamsi ea tantum sit testimonii, siue autoritatis, sicut ostendit *Georg. Paul Rötenebeckius* in Logica. Hinc olim iam *Clemens Alexandrinus*, de monstrationes sacras omnium certissimas esse asserbat. *Questionem* inquit, L. VII. Stromatum, *confirmamus diuina uoce, quae omnium demonstrationum certissima, imo potius sola existit demonstratio.* Neque certitudo haec demonstrationum sacrarum ullo modo infringitur, si obieceris, dubium esse, an illud uerbum, ex quo demonstrationes instituuntur, reuera sit uox diuina. Ipse enim codex facer quaedam criteria in sinuat, per quae, ueluti sol per radios, de se ipsa suaque diuina origine, sicut per naturam principiorum requiritur, satis abunde testatur. Quod testimonium mirifice porro confirmatur, dum Spiritus S. per illa ipsa criteria, uirtute sua persuasua, quam illis, aequae ac uniuerso DEI uerbo coniunctam esse Theologi demonstrant, ita in hominum animos influit, ut tandem plenario de eius diuinitate conuincantur.

§. V. Quo pacto, hanc rationem demonstrandi tam certam esse apparet, ut ad eandem Mathematicarum etiam rigorosissimae uix ac ne uix quidem accedant. Quid enim firmitus, quid certius esse poterat, quam quod nitur *authoritate ipsius DEI infallibili?* Haec profecto uia, sola fere et unica est, quae suos uiatores, ad summam quae exoptari poterat, ἀσφάλειαν perducit; quam certe in Mathematicis tanto gradu nobis promittere non possumus. Quamquam enim euidenti perceptioni rationis et sensuum locum suum laudemque relinquamus, eam tamen ab omni errandi periculo immunem non esse, experientia saepius testatur; neque ulli quam DEO soli infallibilitas conuenit. Vt adeo mirer, nonnullos methodum demonstrationibus sacris propriam, eamque tam insignem negligere, ueritatesque diuinas

nas mathematica demum methodo, aliquando etiam rationibus et argumentis mathematicis confirmare uoluisse. Quaecunque enim propriis suis insistent principiis, iisque solidissimis, imo prorsus infallibilibus, perperam ex ignobilioribus et fallibilibus deducuntur. Imo inconsultum esse uidetur, propriis relictis laribus, ad alienos aufugere. An uero, quod forte quidam sibi imaginantur, Methodus demonstrandi Mathematica, ueritati et certitudini rerum sacrarum augmentum aliquod addet? Certe quaecunque diuino et infallibili euicta sunt modo, maiorem certitudinis gradum prorsus respuunt. Ne dicam ipsum Christum et Apostolos, aut saltem Patres puriores methodum istam iam dudum ad res sacras applicasse, si eandem necessariam iudicassent, uti optime monet, Summe Reuerend. *Dn. D. Klausing*, Patronus ac Praeceptor meus omni honoris et reuerentiae cultu suscipiendus in disputat. de Mathesi sacra.

APHORISMVS. III.

Quamquam igitur res sacrae methodo demonstrandi mathematica facile carere poterant, non tamen diffidendum est, eam aliquando, si rite usurpetur, res theologicas mixtas non parum illustrare, aliquando etiam confirmare, licet ex abundantanti tantum et secundario: Ut enim primario eadem, dogmata Theologica confirmentur, periculosissimum erit, idque inprimis, si ad ipsissima fidei mysteria corroboranda applicetur.

Explicatio.

§. I. Magnum esse Mathematicum in sacris usum, inter alios ostenderunt, omnes fere qui Introductiones ad studium theologicum scripserunt, quibus adiungantur Excellent. *Dn. Georg. Alb. Hambergerus in dissertat. pecul.*

de *Matheseos usu in Theologia*. Summe Reuer. Dn. D. Klau-
singius in *dissertat. de Mathes. sara, et Excellentiss. Dn. Weid-*
lerus in Vindiciis Mathematicum, quibus Agrippam, aduer-
sam sententiam tenentem, pluribus eleganter refutauit.
Nos cum illis ad praesens institutum obseruamus, praeter
fructus istos, quos ex *Astronomicis, Architectonicis, Chrono-*
logicis etc. Mathesis ad sacra transfert, etiam hunc accedere,
ut ipsa methodo demonstrandi Mathematica, diuina do-
gmata non infeliciter illustrentur, confirmenturque. Quod
tamen sicut modo indicauimus, de iis tantum intelligimus,
quae mixti sunt generis. In rebus enim pure Theologicis, ne
id quidem locum habere, mox ostendemus. Mixtae uero,
cum non tam ex reuelatione, quam ratione cognoscantur,
ex utraque etiam commode probari poterant, etsi quando
theologicae considerationi subiiciuntur, theologie etiam
probari debebant. Interim, sicut uerum uero nunquam ad-
uersatur, neque alias repugnat, unam eandemque uerita-
tem, et testimoniis scripturae probari, et dictis Patrum et
Theologorum illustrari posse; Ita nec uideo, quid impe-
diat, quo minus aliquando ueritates istae, Mathematicorum
methodo proponantur. Hoc ipso enim eleganter ostendi-
tur, unam eandemque ueritatem, et ex theologicis rationi-
bus credi debere, et ex Mathematicis demonstrationibus sciri
posse, cum insigni ueritatis illustratione, imo et confirmatione.
Quam tamen B. Calouius in *Paed. Theol.* p. 96. recte in-
ter secundarias reulit. Accedit enim tantum ex acciden-
ti et abundantia ueluti, cum ad accendendam ipsam fidem, di-
sciplinae philosophicae non requirantur. Habet uero metho-
dus demonstrandi Mathematica, in sacris etiam alium adhuc
usum, qui se exerit in detegendis fraudibus Aduersariorum.
Experientia enim quotidie fere edocemur, a plerisque metho-
dum istam ad decipiendos imperitos sacris applicari.
Quo casu, saluti multorum prospicimus si aduersario-
rum insidias aperire, iisdemque quibus nos circumue-
nire

nire cogitabant mediis, depellere ualeamus, sicut id in Spinoza non adeo male praestitere Blyenbergius et Poiretus.

§. II. Sicut uero alias ea rebus utilibus et innocuis fata communia sunt, ut, dum nimis euehuntur, plus noceant, quam proficiant; ita idem Mathematicis demonstrationibus obtingit, quando istis, tanquam argumentis primariis, dogmata sacra in uniuersum, ne sanctissimis quidem fidei mysteriis exceptis, confirmare conamur. Nam cum Mathematicae demonstrationes unice nitantur euidencia rationis et sensuum, hoc pacto (1.) turpissima confusio principiorum introduceretur, ut argumentis rationis probentur, quae fundamentis scripturae insistere debebant, Quin (2.) Mathesis et ratio non reuelationi, sed reuelatio rationi subiiceretur, et haec ut serua, illa uero ut domina respiceretur. Inde (3.) fides nostra, quae superstructa esse debebat, clarissimis scripturae assertionibus, non illis, sed Mathematicis demonstrationibus inniteretur; adeoque (4.) res grauissimae, quae sub periculo salutis nobis commissae sunt, inaedificarentur fundamento salebroso, infirmo, et a quouis tentationum uento facile destruendo. Imo (5.) ipsa fidei mysteria, non ad diuini uerbi sensum, sed ad rationis nostrae mathematizantis signenta conciperentur. Quibuscunque enim mens nostra continuo adsueuit, ad ea plerumque conceptus suos formare solet. Et sic de rebus spiritualibus, non spirituales, sed mathematicos conceptus foueremus. Ex quo uero (6.) id sequitur, quod, dum omnium sapientissime, addo et solidissime de coelestibus rebus loqui uelimus, eas tam misere detorqueamus, et inter se confundamus, ut praeterquam quod sapientiorum ludibrio turpiter nos exponamus, manibus pedibusque quod aiunt, in Scepticismum Indifferentissimum, imo et Fanaticismum et Atheismum prolabamur. Quod quidem (7.) eo facilius euenire solet, quo plus intellectus noster obtenebratus a spiritualibus abhorret, et quo periculosus est rationis inuenta anteferre reuelationi diuinae.

§. III. Nec deficiunt exempla, quae haec omnia latius comprobare poterant, si modo huic opellae definiti limites permetterent, ut de illis paulo plenius ageremus. Sufficiat itaque ista tantum tetigisse. Quantum aestimauerit, *Renatus Cartesius*, claram et distinctam rerum perceptionem, neminem latere poterat. Nihil enim pro uero agnouit, nisi quod clare et distincte cognosceret. Quapropter, cum eam claritatem cognitionis in Mathematicis inueniret; et ad eam aliis rursus exponendam, aptissimam cereret Methodum Mathematicam, ita eam adamauit, ut eadem res omnes, etiam sacras, demonstrare inciperet. Quod discipuli tanto cum abusu imitabantur, ut Mathematicam euentiam, quam sibi ubiuis inuenisse uidebantur, non modo diuinioribus demonstrationibus anteferrent, sed et eam pro infallibili norma et interprete scripturae sacrae declarare non uererentur. Equis uero huius instituti usus fuerit, ex uno alteroque *Cartesiano* disci poterit? Sint isti *Benedictus Spinoza* et *Petrus Poiretus*. Quorum ille in Tr. Theologico et Theologico-Politico, item in Ethica, aliisque scriptis dogmata sacra mathematice explicare et demonstrare ausus est, eo uero cum fructu euentuque, ut omnia religionis nostrae sanctissimae capita, tanquam phantasmata, tristis et timidi animi deliria, absurda arcana, et praeiudicia, nefario et scelerato ausu palam traduceret; ipsumque Atheismum promoueret. Huic uero, *Poireto* nimirum, quam alias Mathematata contempnim tractasse constat, simile quid contigit. Is enim pariter sensibilissimam et distinctissimam rerum sacrarum perceptionem affectabat, quem in finem methodum demonstrandi Mathematicam in omnibus fere operibus suis in subsidium uocauit, sicut apparet ex cogitationibus, de DEO et Malo. L. III. c. IV. et ex Oeconomia diuina, nec non in discursu fidei et rationis. Exinde autem factum est, ut ad rationis suae obtenebratae placita, meros ideales conceptus, de rebus sacris sibi effingeret, quorum, cum postea nullum solidum fundamentum

tum

tum in sacro codice deprehendisset, ad nescio, quod dictamen internum seu lumen immediatum, et partem diuinæ essentiae, cuius existentiam sensibilissimo modo in se percipere iactabat, prouocauit, adeoque in ipsum Fanaticismum prolapsus est. Quae fata et aliis suo modo communia sunt, ut ex nimis affectato studio certitudinis, in diuinis grauissime errent. Prodiit Anno 1710. Francofurti et Lipsiae, *Anonymi cuiusdam, Isidori Charisii Logothetae, Theologia Christiana in numeris*, in qua Author ad imitationem *Pythagorae, Petri Bungi, et Athanasii Kircheri*, multa mysteria ex numeris erui posse ostendit, ita quidem, ut ex ipsorum additione, multiplicatione, diuisione et proportione, summa fidei mysteria probare susciperet; indigno sane, et rebus sacris nullo modo conuenienti instituto. Quis enim non uidet hac ratione omnia, Mysticis tandem figmentis et meris lusibus ingenii inaedificari? Certe si his fundamentis religionem nostram sacratissimam superstruere uelimus, breui tot habebimus religiones, quot sunt capita et ingenia hominum. Sicuti nec ipse Autor in opere citato ab erroribus immunis est, quorum origines ex iisdem principiis deriuamus. Haud obscure enim restitutionem aliquam rerum omnium asserit, ex tribus in diuinitate personis tres qualitates efficit, et DEVM tanquam fontem rerum omnium fingit, ex cuius essentia omnia per emanationem aliquam profluant, et in quem omnia redeant, ut taceam alios, cum praesens institutum, ut haec fusius persequamur non postulet. Iungimus huic potius, *Iohannem Craigium*, Mathematicum et Geometram Anglum alias celebrem. Edidit iste anno 1699. *Principia Mathematica Theologiae Christianae*, quae recensuerunt Authores Act. E. L. ad A. 1699. In his Author per calculos certos demonstrare uult, ueritatem historiae Euangelij. Argumenta sua petit, a numero testium, tempore per quod transmittitur, et distantia locorum, atque calculos addit, quamdiu oralis institutio, durare potuisset, et quamdiu scripta durare debebat. Quibus tamen argumentis ipse Author rigorem Mathematicum

ricum attribuere non audet, sed tantum magnam probabilitatis gradum; fidemque adeo Christianam in mera aliqua probabilitate historiae Euangelii fundat, ob quod merito castigatus est, a *Iohanne Eduardo* Doctore Theologo Anglo in *Doctrina Fidei et Iustificacionis dilucidata*, licet et ipse quantum nobis ex Actis E. L. perspicere licuit eandem in scyllam inciderit, argumentis externis, quibus alias Veritas et Diuinitas scripturae probari solet, apodicticam concludendi uim assignando, ac ipsam fidem in euentiam rationis et sensuum aperte resoluendo. Quanquam enim argumenta ista magnum habent probabilitatis gradum; tantum quidem, quantum ab argumentis probabilibus unquam expetere possumus, uix tamen ac ne uix quidem ἀπόδειξιν admittunt. Interim et alii cum Eduardo Anglo, argumentis illis eandem uim tribuunt. Quam aliquando mathematicis quoque demonstrationibus simillimam, imo adhuc fortiozem his deprecant. Quod ut eo magis euincant, Methodo mathematica demonstrationes suas proponunt. Egit id *Petrus Daniel Huetius* in *Demonstratione Euangelica*, in cuius praefatione expresse scribit se non tantum *mathematice*, sed mathematicis demonstrationibus adhuc euentius, ueritatem scripturae, et totius religionis Christianae demonstraturum esse. Quod quidem mireris, cum argumentis tantum moralibus utatur, a consensu plurium et traditione historica petitis, quae se non in euentia rei, sed prudenti iudicio lectoris fundant. Sed reuera, Vir callidissimus nihil aliud intendit, quam ut fidem nostram, de diuina scripturarum origine, resoluat tandem in meram fidem humanam, qui se ultimato fundet in auctoritate Ecclesiae, sicut acute obseruat Summe Reuer. *Dn. D. Foertschius* Patronus ac Praecept. meus aeternum uenerandus in selectorum Theol. P. II. Cum enim iuxta Huetium consensus plurium, a quo demonstrationes suas desumit, summum fidei sit motiuum; Ecclesia autem Pontificia consensum uniuersalem melioris orbis praetendat, facile mens, ubi imbecillitate argumentorum commota de certitudine diuini-

diuinitatis scripturae sollicita est, se uertit ad eum coetum, qui praetensis eiusmodi testimoniis superbit. Praeter Huetium huc etiam ex Reformatis pertinebit *Eduardus Stillingfleet*, qui demonstrationi suae de ueritate Scripturae, quam in Originibus mundi exhibet, tantam adscribit certitudinem, qualem unquam in alia re habere possumus. Quo ipso uero, cum ei unice confidat, fundamentum fidei nostrae, meram moralem aliquam certitudinem constituit. Ne tangam alios, qui Mathematicis suis demonstrationibus ueritates sacras tantum corruperunt. Meminit propterea Tenzelius in Colloquiis mensuralibus ad An. 1689. Anonymi cuiusdam sub nomine Liberii de Sancto Amore latentis, qui hac methodo doctrinam de unione duarum naturarum in Christo deprauauit. Recentissime autem hoc, nostro tempore in doctrina de DEO et S. Coena exemplis suis comprobarunt. *Io. Raphson* Anglus, in dem. de DEO. et Clariss. *Leonh. Christoph. Sturm* in Mathematica demonstratione interpretationis suae Verborum institutionis de sacra Coena. Quorum illum ex nostratibus refutarunt *Dn. D. Foerisch* in Nucl. Controuers. et *Dn. D. Klausning* in dissertat. de DEO Raphsoniano. Hunc uero *Dn. D. Fabricius, Musbardus, Senstius, Neumannus* et quem primo loco nominare debebam, *Dn. D. Chladenius* Patronus et Praeceptor meus uenerandus, aliique.

APHORISMVS IV.

Si tandem dicendum quod res est, ne quidem possibile esse uideatur, ut res theologicae ut theologicae, siue purae siue mixtae sint, mathematice demonstrantur.

Explicatio.

§. I. Non dari demonstrationes Mathematicas in rebus theologis, ut theologis, probo (1.) quia demonstrationes mathematicae certitudinem tantum humanam pariunt; at theologicae ἀσφαλείαν diuinam et infallibilem requirunt. (2.) Mathematica demonstratio omnis consistit in summa euidencia rationis et sensuum; ad quam res sacras perducere nequeo. Sunt enim illae nobis ineuidentes, quae ab intellectu humano, licet etiam quam clarissime proponantur, ob immensam suam profunditatem nunquam comprehendendi et exhauriri possunt. Quemadmodum enim se habent

bent oculi noctuae ad lucem, ita intellectus humanus ad diuinæ mentis cognitionem. Vnde nec (3.) possibile est, ut de rebus spiritalibus tam claros atque distinctos nobis conceptus formemus, ac Mathematicus de rebus mathematicis solet. Nam obiecta theologica tam abstracte concipi nequeunt, quam lineæ et figuræ mathematicæ; quin potius cum subiectis suis, in tota sua latitudine considerari debebant; quam uero intellectus nescit, et quamuis beneficio reuelationis aliquid de rebus sacris percipiat, eas tamen non tam clare et distincte cognouit, sicut Mathematicus, ut intimam nimirum eorum naturam et genesin intelligat. Quæ enim ad intelligendas res sacras nobis data est gratia DEI, efficit, ut intellectus humanus idoneus reddatur, ad conceptum quendam distinctum de diuinis sibi formandum, cuius beneficio, sensum diuinum percipere, unumque ab altero distinguere possit. Vt uero ipsorum Mysteriorum naturam intime perscrutemur, eorum profunditas et intellectus nostri angustia prohibent. Quapropter (4.) nec tam clara et euidencia principia in sacris nobis formare possumus, quam in Mathematicis. Qui enim euidenter componere uel diuidere possem, quæ ratiocinatio mea non intelligit? Qui euidencia principia constituere possem, ex iis, cum quibus ratio mea nullam prorsus proportionem habet? Sunt enim in theologicis ut theologicis, omnia rationi ineuidentissima. Equidem ea quæ DEVS dixit uera esse, mens mea ultro intelligit, sed ea quæ in scripturis extant, a DEO proficisci, res est altioris indaginis, quam ut ab ullo Mathematico, acutissimo quoque profundissimoque, beneficio rationis indagari possit. Si ergo neque definitiones Mathematicas, neque principia mathematica, tanquam primaria demonstrationis fulcra in theologicis possideo, per se claret, me theologica neque mathematice demonstrare posse. Quæ (5.) ulterius confirmantur, quod nullus adhuc extitit, qui res sacras, uere mathematice demonstrauerit, Omnes enim, qui mathematicas demonstrationes affectabant, in ordine tantum Mathematicorum substituisse, Aphorismo II. dissertationis prioris obseruauimus. Ne urgeam (6.) rationis uires nimium quantum efferri, si res sacrae euidenter et mathematice demonstrari possent: Sic enim non opus esset, ut ob autoritatem diuinam crederentur, cum euidenter sciri possent. Sed sufficiant hæc pro instituti ratione, quæ ut Beneuolus Lector in meliorem partem interpretur, est, quod etiam atque etiam rogamus.

99 A 6910

ULB Halle 3
002 710 579

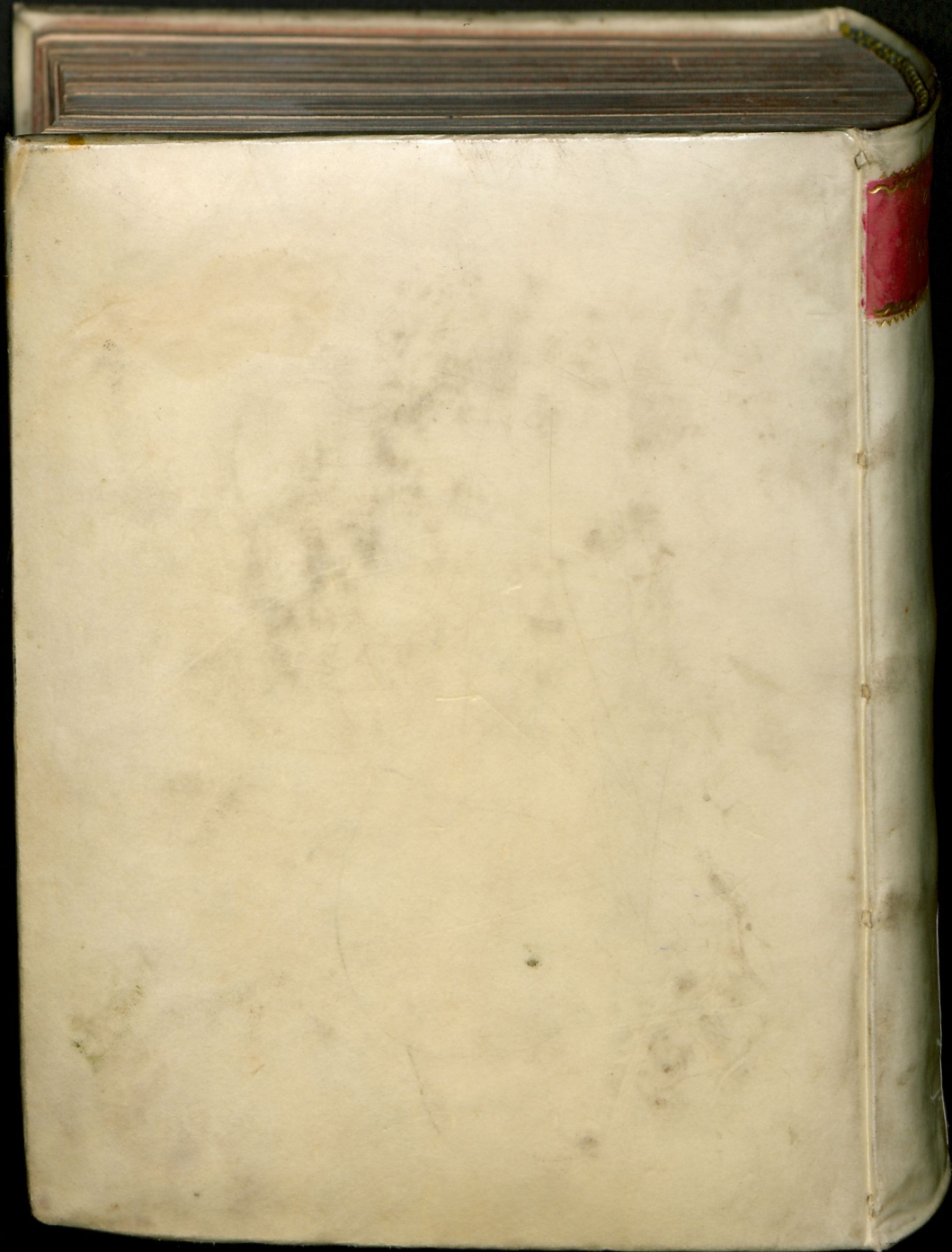

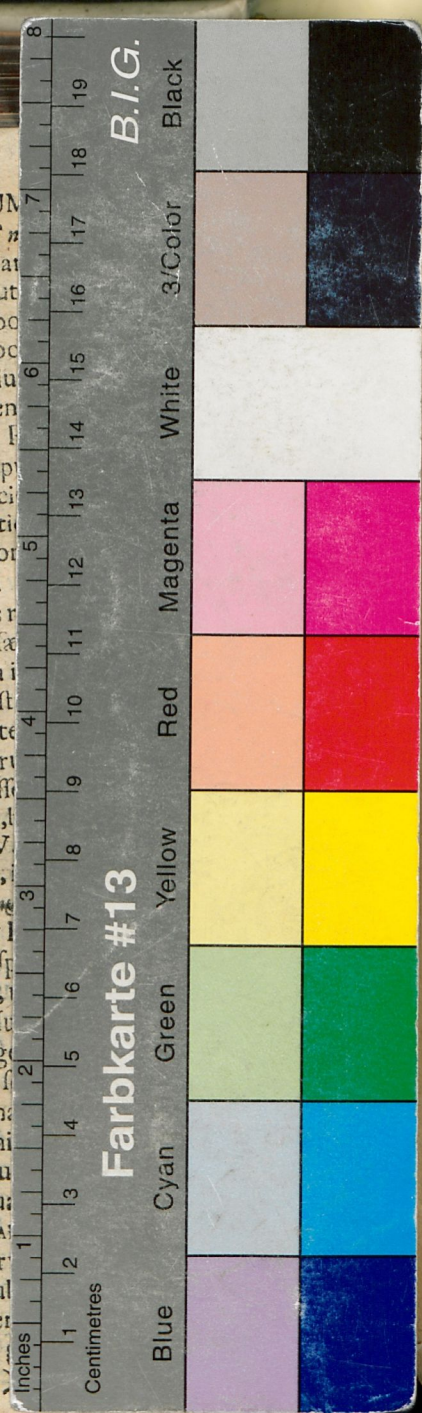
sb.

VD77

Retra

Juli. 68.

DE 14
**METHODO
DEMONSTRANDI
MATHEMATICA,**
AD RES THEOLOGICAS NON APPLICANDA

DISSERTATIO POSTERIOR,

QVAM,
DIVINIS AVSPICIIS
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE REGIO ATQVE ELECTORAT.
SAXON. HEREDE, ETC. ETC.

DN. FRIDERICO AVGVSTO,

INDVLTV AMPLISSIMI ORDINIS PHILOSOPHICI

PRAESIDE

**M. FRIDERICO IACOBO
FIRNHABERO,**

VVERTHEMIO-FRANCO,

DIE XI. DECEMBR. MDCCXV,

PVBLICE DEFENDET

RESPONDENS

GEORG CHRISTOPH. SEYBOLD,
OERINGA-FRANCVS, TH. ET PHIL. STVD.

VVITEMBERGAE, LITERIS SAMVELIS KREVSIGII.